

Dato: 12. januar 2009
Kontor: Civilkontoret
Sagsnr.: 2007-4030-0077
Dok.: UFB40625

**Kommissorium
for
Arbejdsgruppen om udvælgelse af lægdommere**

1. Baggrund

Den danske strafferetspleje hviler bl.a. på et princip om befolkningens medvirken. Det er derfor væsentligt, at de personer, der udtages til at fungere som nævninger og domsmænd er egnede til at varetage hvervet, og at sammensætningen af lægdommere afspejler det omgivende samfund.

Der har igennem de senere år været en stadig stigende fokus på at sikre, at de personer, der udtages til at virke som nævninger og domsmænd, ikke blot er egnede, men også udgør et alsidigt sammensat udsnit af befolkningen.

Senest har Justitsministeriet i februar 2007 ændret grundlistebekendtgørelsen, således at grundlisteudvalget, der forestår udvælgelsen af lægdommere, skal begrunde over for vedkommende landsret, hvordan udvalget har søgt at sikre sig, at de udtagne personer er egnede til at virke som nævninger eller domsmænd, samt at kravene til alsidighed og repræsentativitet er opfyldt.

Justitsministeriets Forskningsenhed har i tre rapporter beskrevet udviklingen i lægdommeres repræsentativitet fra 1996 til den seneste udtagelse af lægdommere i 2007. Den seneste undersøgelse fra oktober 2007 viser, at der blandt lægdommere er en lidt større andel af mænd end i befolkningen generelt. Desuden fremgår det af undersøgelsen, at forskellen mellem lægdommernes og befolkningens gennemsnitsalder med tiden er

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

mindsket. Denne udvikling er dog primært et resultat af en generelt aldrende befolkning. For så vidt angår lægdommernes etniske baggrund, er der sket en klar forbedring i forhold til tidligere undersøgelser, idet der ved den seneste udtagning af lægdommere er udtaget $\frac{3}{4}$ af det forventede antal personer af fremmed etnisk herkomst, mod tidligere kun halvdelen.

Trods denne forbedring for så vidt angår repræsentationen af etniske minoriteter, er det Justitsministeriets opfattelse, at det bør overvejes nærmere, om der kan tages yderligere initiativer med henblik på at sikre, at de personer, der skal virke som lægdommere, udgør et alsidigt sammensat udsnit af befolkningen.

2. Gældende ret

Det følger af grundlovens § 65, stk. 2, at lægmænd skal medvirke i strafferetsplejen. Der er i retsplejelovens §§ 68-78 fastsat nærmere bestemmelser om nævnings og domsmænds udtagelse.

Efter retsplejelovens § 68 skal der for hver af landets nævningekredse for et tidsrum af 4 år regnet fra en 1. januar vælges et antal personer, der må anses for egnede til at virke som nævninge eller domsmænd. Listerne over disse personer benævnes grundlister. Udtagelse til grundlisten foretages i hver kommune af et grundlisteudvalg på fem medlemmer, der udpeges af kommunalbestyrelsen, jf. retsplejelovens § 72.

Lægdommerhvervet er et borgerligt ombud. Det fremgår af retsplejelovens § 69, at enhver uberygtet mand eller kvinde, der har valgret til Folketinget, kan udtages som nævning eller domsmand, medmindre den pågældende fylder 70 år inden udløbet af det tidsrum, for hvilket grundlisten gælder, eller på grund af åndelig eller legemlig svaghed eller utilstrækkeligt kendskab til det danske sprog er ude af stand til at fyldestgøre en nævnings og domsmands pligter. Visse persongrupper er dog jf. retsplejelovens § 70 udelukkede fra at være nævninger og domsmænd, og det er endvidere i retsplejelovens § 71 nøje reguleret, hvem der kan begære sig fritaget for hvervet. Landsrettens præsident afgør, om en fremsat begæring om fritagelse skal imødekommes, jf. retsplejelovens § 76.

Det er landsrettens præsident, der affatter nævninge- og domsmændslisterne. Dette sker ved lodtrækning blandt de personer, der er optaget på grundlisterne, jf. retsplejelovens § 74.

Der er i grundlistebekendtgørelsen fastsat nærmere regler om antallet af personer, der skal udtages og om selve udtagelsen.

Det fremgår af grundlistebekendtgørelsen, at de personer, der udtages til grundlisterne, skal udgøre et alsidigt sammensat udsnit af befolkningen, og at der skal tilstræbes en repræsentation af de forskellige aldersklasser, af mænd og kvinder, og af etniske minoriteter svarende til deres andel af befolkningen i kommunen.

Endelig følger det af grundlistebekendtgørelsen, at grundlisteudvalget ved fremsendelsen af grundlisten, skriftligt over for præsidenten for vedkommende landsret skal redegøre for, hvordan grundlisteudvalget har søgt at sikre sig, at de udtagne personer er egnede til at virke som nævninger eller domsmænd, og at kravet om alsidighed og repræsentativitet er opfyldt.

Som det fremgår, skal der ved udvælgelsen af personer til grundlisterne foretages en vurdering af de pågældendes egnethed. Egnethedsprincippet er dels formuleret som minimumskrav (jf. retsplejelovens § 69), dels udtrykt som et mere generelt egnethedskrav i § 68. Minimumskravet består i, at den pågældende ikke på grund af åndelig eller legemlig svaghed eller utilstrækkeligt kendskab til det danske sprog må være ude af stand til at fyldestgøre en nævnings og domsmands pligter.

Med dette egnethedsprincip lægges der vægt på, at lægdommernes ansvarsfulde og ofte vanskelige funktion må forudsætte visse kvalifikationer, af hensyn til både tiltalte og strafferetsplejen som helhed.

Over for dette egnethedsprincip står repræsentationsprincippet i grundlistebekendtgørelsen.

Disse to principper for udvælgelse af lægdommere er ikke fuldt ud forenelige i praksis. En fuldstændig repræsentativitet vil kun kunne opnås ved en statistisk udvælgelse – eller eventuelt (mindre præcist) ved en lodtrækning – blandt borgerne. Ved en individuel, kvalitativ udvælgelse er det i praksis ikke muligt fuldt ud at tage højde for alle repræsentativitetsfaktorer, selv om repræsentativitet naturligvis kan (og bør) tilstræbes.

3. Arbejdsgruppens opgaver

Arbejdsgruppen anmodes derfor om – inden for retsplejelovens rammer – at overveje, hvordan det på den mest hensigtsmæssige måde sikres, dels at de personer, der udtages til at virke som lægdommere, er egnede hertil, dels at sammensætningen af lægdommere i videst muligt omfang afspejler befolkningens sammensætning.

Arbejdsgruppen bedes vurdere, om visse metoder til udtagelse af personer til grundlisterne vil være mere egnede end andre i forhold til at sikre de ovenfor beskrevne krav til egnethed, alsidighed og repræsentativitet.

Arbejdsgruppen bedes overveje, om det vil være hensigtsmæssigt – i det omfang grundlisterne ikke måtte være fuldt ud repræsentative – at tage initiativer i forbindelse med dannelsen af nævninge- og domsmandslisterne med henblik på at sikre repræsentativiteten.

Arbejdsgruppen anmodes om i sine overvejelser at inddrage, i hvilket omfang personer der udtages til nævninge- og domsmandslisten, anmoder om at blive fritaget for hvervet, og hvilke begrundelser der navnlig fremføres i den forbindelse.

Arbejdsgruppen anmodes endelig om at overveje, om der er behov for at gøre hvervet som lægdommer mere attraktivt, herunder om de nuværende ydelser er passende.

Arbejdsgruppen kan i øvrigt behandle andre relevante problemstillinger, som har tilknytning til de ovennævnte spørgsmål.

I det omfang arbejdsgruppen finder, at der er behov for at foretage ændringer af grundlistebekendtgørelsen eller andre initiativer, bedes arbejdsgruppen udarbejde forslag til sådanne ændringer eller initiativer.

4. Arbejdets tilrettelæggelse

Arbejdsgruppen skal så vidt muligt færdiggøre sit arbejde i løbet af efteråret 2009.

5. Arbejdsgruppens sammensætning

Arbejdsgruppen sammensættes således:

- 1 medlem fra Justitsministeriet (formand).
- 2 medlemmer, herunder et medlem fra en statsadvokatur, udpeges efter indstilling fra Rigsadvokaten.
- 1 medlem udpeges efter indstilling fra Domstolsstyrelsen.
- 1 medlem udpeges efter indstilling fra præsidenterne for landsretterne.
- 1 medlem udpeges efter indstilling fra Den Danske Dommerforening.
- 1 medlem udpeges efter indstilling fra Landsforeningen af Beskikkede Advokater.
- 1 medlem udpeges efter indstilling fra Advokatrådet.
- 4 medlemmer, herunder mindst 3 medlemmer fra enkelte kommuner med forskellige erfaringer med det praktiske arbejde med udarbejdelse af grundlister, udpeges efter indstilling fra Kommunernes Landsforening.

Arbejdsgruppens sekretariatsfunktion varetages af Justitsministeriet.